FEBRIS MALIGNÆ TOPICÆ ANGINA GANGRÆNOSA VOCATÆ

SUCCINCTAM DELINEATIONEM

CONSENSU

GRAVISSIMI MEDICORUM ORDINIS

PRO LICENTIA

SUMMOS IN MEDICINA HONORES ET PRIVILEGIA DOCTORALIA LEGITIME ASSEQUENDI

SOLENNI ERUDITORUM ARBITRIO DISCUTIENDAM

SUBJICIT

FRANCISCUS LALLEMAND,

LIXHEIMENSIS.

DIE MENSIS NOVEMBRIS M DCC LXVI.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI,

EX PRELO KÜRSNERIANO.

LAZARUS RIVERIUS

Praxeos Medicæ Lib. XVII. Sect. II. Cap. I.

Febres continuæ primariæ generari ſolent ex putredine humorum, qui in venis & arteriis majoribus continentur, &, pro varia humorum putreſcentium natura, variæ ſpecies emergunt.

§. 1.

INter clinices tormenta, & caneſcentium in arte magiſtrorum ſagacitatem ſæpe eludentia, dudum locatæ fuere ſic dictæ epidemicorum morborum conſtitutiones, ex quibus ſane peſſimæ dijudicatu, difficillimæ curatu illæ pronuntiari merentur, ubi ſanguinis craſſamento putris aſpergitur labes. Climatis ſiquidem, aliarumque potentiarum nocentium, ne dicam ſeminiorum, mira hic varietas; machaonum, pro gentis diſcrimine, aliis remediis dimicantium, diverſaque methodo notati mali ideam poſteritati tradentium diſcrepans genius; ac denique malignorum furentium morborum fere ſemper nova facies rem adeo non confectam, ſtabilitamque circa condendas certas epidemicorum putrium claſſes arguunt, quin nova denuo, & in eadem athmoſphæra, repullulans conſtitutio recentes de mali ſpecie, ac ſuſcipienda medela excitet lites, quas componere ne acutiſſimorum in poteſtate ſæpius eſt.

§. 2.

Militat inter hujus farinæ mala illa ſingularis morborum putrium, utplurimum epidemice furens, nec ulli ætati parcens, ſpecies, in qua quidem putris ſqualor toti maſſæ humorum innidulans veram malignam, Synocho putri quoad genium accedentem, remittentis, rarius intermittentis typi, febrem accendit, quæ tamen tumore pejoris indolis, ac eſcharotica, fœda exulceratione, ad illa præciſe reſpirationis & deglutitionis mucoſa organa, quæ Angina ſpuria catarrhalis vulgo prehendit, preſſo pede ex propria natura excipitur, per metaſtaſin ſymptomaticam huc verſiſeptici, ſemicocti fomitis, inflammationem, ac dein diabroſin ichoroſo-gangrænoſam, ſerpentem excitantis, progenie.

§. 3.

Ex annalibus Obſervatorum peſtis hujus ſat eluceſcit antiquitas, quam & remotiſſima jamjam ſæcula a Cynanche vera inflammatoria in gangrænam tendente probe diſpeſcere norunt. Aliqualia, ni totus fallor, ejus veſtigia jam ſub titulo *ulcera faucium cum febre* in Coo *Progn. ed. Chart. Tom. VIII. p.* 672. & *Coac. prænot. n.* 277. *ib. p.* 867. *nec non de dentit. Tom. VII. p.* 872. *&c.* reperio. Aretæus priſcæ antiquitatis ſcriptor, *de cauſis, ſignis, ac cura morb. acutor. Lib. I. Cap. IX.* agens, primus, quantum novi, exactam *ulceris gangrænoſi* & *contagioſi*, ſub nomine ἐσχάρα, *cruſta*, infantibus præcipue funeſti, ac Anginæ putridæ ex aſſe ſimilis, exhibuit delineationem, quod in Ægypto & Syria fœcundum tunc temporis malum inde quoque *Ægyptiaca* vel *Syriaca* nuncuparunt *ulcera*. Aetius circa finem ſæculi quinti *cruſtoſa* & *peſtilentia tonſillarum ulcera* pueris præprimis familiaria graphice deſcribit *tetrabibl. Lib. II. Serm.* 4. *Cap.* 46. Ex hoc ævo nec ullum novi, qui inter Latinos, & Arabes, &c. hujus epidemiæ contagioſæ peculiarem fecit mentionem ad finem ſæculi decimi ſexti, aut initium decimi ſeptimi uſque, quo tempore Hiſpaniam, Italiam, Siciliam devaſtavit. Medici tunc temporis de cudendo ejus titulo ſolliciti in varias dehiſcebant opiniones, quoad naturam mali licet concordes, vide Moreau *epiſtolam* ad calcem Thomæ Bartholini *de Angina puerorum Campan. & Sicil. epid. opellæ* adjecta *p.* 128. Eorum præcipui autoptæ ſunt: Soglia Med. Neap. *de fauc. ulc.* 1563. Carnevala *de epid. ſtrangul. affectu. Neap.* 1602. Sgamboli *de peſt. fauc. affectu. Neap.* 1610. Fonseca *de Anginis. Compluti* 1611. Lascales de Quadalaxara *de affectu puer. cum tractatu de morbo Garotillo. Madriti* 1611. Nola *de epid. phlegm. angin. Neap. Venetiis* 1620. de la Parra *in polyanth. med. ſpec. Madriti* 1625. Alaymi in *conſ. pro ulc. Syr. nunc vagi cura. Panormi* 1632. Signini *de Morbo Strang. Romæ* 1636. De Pina de eodem morbo *Sarragoſæ* 1636. Ramazzini in *conſt. epid.* 1689. *&c.* Conf. quoque Severini in libro *de recondita abſc. natura. Lugd. Batav.* 1724. *de peſte ac præfocante pueros abſceſſu* monumenta. Ill. Boerhave *aphor.* 984. de Aphthis ſermonem faciens mali genium tangit, ut & ill. ejus commentator Van Swieten *Tom. I. p.* n. 766. aſt non niſi genericam Aphtharum malignarum ſuppeditant delineationem, cuicunque putri morbo familiarem. Ante eos Wedelius de *morb. infant. Cap. XX. p.* 72. Anginæ epidemicæ contagioſæ, pueris ſolennis, Italiæ præprimis notæ memor eſt. Altis vero tenebris ejus diſtinctam ideam apud auctores medii ævi merſam fuiſſe inde autumo, quod ſcriptores circa medium ſæculi noſtri præclari morbum paſſim pro novo, & inaudito venditent malo. Non poſſum non hic, lectione plurium imbutus, palmam præbere eximiis Anglis, qui, quoad mali legitimam cognitionem ac medelam, rem acu

tetigiſſe

tetigiſſe mihi præ reliquis videntur. Primus ex ipſorum corona FOTHERGILL luis ſub nomine *Anginæ ulceroſæ* peculiari ſcripto mentionem facit, illamque cordate depinxit; poſt eum HUXHAM, *Anginam malignam, gangrænoſam Angliam ab anno* 1751. *uſque ad annum* 1753. *devaſtantem* tradens, (cujus exacta recenſio reperitur in *Recueil period. d'Obſ. de Med. &c. Tom. VII. p.* 241. 321.) nec non STARR *Philoſ. Transact. Vol. XLVI. p.* 435. ſq. & WALL *de lue Worceſtershirenſi* omnem abſolvunt paginam. Nec prætereunda hic eſt Gallorum ſolertia, ex quorum cohorte encomiis condecorare liceat ill. MALOUIN *Mem. de l'Acad.* 1746. *p.* 154. 1747. *p.* 581. *&c.* peſtem hanc 1743. Galliæ demum notatam docentem; CHOMEL epidemiam inter moniales Lutetiæ Pariſ. graſſantem ſub titulo: *Diſſ. Hiſtorique ſur l'eſpece de mal de gorge gangreneux parmi les enfans. Paris* 1749. tradentem; ASTRUC in *epiſtola* ad calcem hujus opuſculi poſita; DUBOURG in litteris ibid. reperiundis Fijaco miſſis; SERANE *in Actis Acad. Monſpel. Tom. II.* MARTEAU Aumalæ Medicinam facientis litteras ad Neracenſem clinicum RAULLIN, hujusque reſponſum *Recueil period. Tom. IV. p.* 222. *Tom. XI. p.* 145. BOUCHER epidemiam Lillenſem *l. c. Tom. VIII. p.* 556. *Tom. XVII. p.* 396. DEBERGE Anginam inflammatorio-gangrænoſam Picardiæ *ib. Tom. XII. p.* 159. DUPUY DE LA PORCHERIE epidemiam Rupellenſem agrum devaſtantem *l. c. Tom. XVIII. p.* 496. BRONGET, Reg. in Fontainebleau xenodochiorum clinicum, hic obſervata poſteritati mandantes. Helvetorum denique ſidus TISSOT epidemiam Lauſannenſem, infantibus præprimis fatalem, orbi litterario communicavit. Liceat nunc, ſuppoſita omni Anginæ veræ cum ſuis ſequelis, pallidæ BOERHAVE *aphor.* 785. ſeroſæ, convulſivæ, paralyticæ. &c. vaſta hiſtoria, lui depingendæ vix, niſi nomen propter, affini morbum ex ſe ab initio ad finem uſque putrem paulo altius rimari, ejus gradus, comparatis recenſitorum machaonum variantibus monumentis, in eandem ſpeciem concinnare, illique determinatam claſſem inter corruptiones humorum putres, certa organa eminenter infeſtantes, vindicare.

§. 4.

Non mirum morbo craſſis, per ſat longum tempus, tenebris circumfuſo tam ex ſua natura, quam ejus ſymptomatibus plura ſenſim accreviſſe nomina, mali ideam plus minus exprimentia. Anginæ nomen non quidem primitive a Græco ἀγχειν angere, ſed potius inde accepiſſe videtur, quod ſedem Anginarum §. 3. affligit. Cynanche audit quoniam gutturis loca canibus crebrius vexata, ſuprema innuo reſpirationis organa, ſtaſi metaſtatica præciſe afficiuntur. Sic interpretor *Cynanchen malignam* PANAROLI *pentecoſt.* 5. *Cynanchen gangrænoſam* MARTEAU *l. c.* §. 3. & HUX-

HAMI *ibid.* *Cynanchen ulceroſam* BOUCHER *l. c.* *Cynanchen ſynochalem* DE SAUVAGES *Noſol. Method. Tom. II. P. I. p.* 485. Vetat ill. vir, exactioris ſermonis cupidus, ſimul morbum Anginam vocare, cui Cynanches titulus ſit adæquatior *ibid. P. II. p.* 195. Græcorum Παιδαγχόνη SEVERINI a ſtrangulatione pueris familiariſſima deduco. ARETÆUS Αγχόνην λοιμώδην, ſeu Anginam peſtilentialem ſalutat *l. c.* Hiſpanis, Italis vox *Garotillo* placuit, quaſi æger funibus ſtranguletur; ill. STARR cum Anglis §. 3. morbum inde quoque ſtrangulatorium nuncupant; Galli *Eſquinancie epidemique, Coqueluche, mal de gorge gangreneux, malin, contagieux;* Germani *bösartiges Halsweh.* Minus adæquate *Febris rubra*, ob ſymptoma ſpeciale cutis, audit MARTEAU *l. c.* aptius *Aphthæ epidemicæ ſeu ulcera gangrænoſa infantum,* CHOMEL *l. c. p.* 42. Re rite perpenſa, cum epidemiæ primariam a typo comitantis febris felicius ſortiantur denominationem, ille titulus maxime arridet, quo juxta HUXHAM, vide *ill.* DE SAUVAGES *l. c. Tom. II. P. I. p.* 283. *Amphimerina anginoſa*, ob continuam remittentem veſperi exacerbatam, nuncupatur; circumſcribendo vero *continua remittens putris cynanchodes febris,* aut *topica, localis faucium putris.* Genius cæteroquin mali ipſi epidemici, putridi, maligni, contagioſi, gangrænoſi, ulceroſi epitheta vindicavit.

§. 5.

Multiplex eſt, in quam dehiſcit luis hujus diviſio. Quando videlicet, juxta KRAHMER *Diſſ. de Febre maligna topica bilioſa* vel *choler. putr. rec. Arg.* 1765. febres putridas in peculiaria corporis loca non affectantes, ſed metaſtaſes incertas, ad glandulas, corticem corporis fingentes; & locales febres, trunci partes, collum, pectus, ſacci peritonei viſcera eminenter in toto decurſu infeſtantes divido, malum inter topicas gutturis febres jure loco, rurſus illud in reſpirationis vel deglutitionis organa primario, vel utraque ſimul affligens dimembrans: hæc localis diviſio. Materialis illa eſt, qua fomes certarumconſtitutionum in primis vel ſecundis viis præciſe quærendus venit. Cynanches ſic gangrænoſo bilioſæ DUPUY *l. c.* §. 3. memor eſt, non præcipue infantes, ſed & adultos, ſenes, mares, fœminas indiſcriminatim prehendentis, a putri bilioſa colluvie ſanguini ex prima culina affuſa derivandæ. In ſecundis viis ortum ſumens morbi fomes rurſus vel genium Anginæ inflammatoriæ veræ in gangrenam verſæ induit, ut Cynanche inflammatoria gangrænoſa Picardiæ DEBERGE *l. c.* §. 3. vel mox fœdum morbi actu putris depromit characterem, ut ab HUXHAMO cæterisque Anglis depicta labes. Raro cæteroquin malum, ſi unquam, ſporadice prehendit, quod Anginæ veræ gangræna finitæ tunc potius accenſerem; utplurimum enim conſtitutionis ſchema præ ſe fert. Diviſio tandem Amphimerinæ hujus in illam cum, & ſine tumore extra

oleas

oleas vagatur, cum virium vitæ, & affluxus tabi ad locum affectum majori, minorive gradui unice ſit tribuenda.

§. 6.

Diſcrepat Angina gangrænoſa eſſentialiter a vera illa in ſphacelum verſa in eo, quod hæc non niſi prædiſpoſitos, malis ſuccis turgidos, neglectos, male curatos, &c. prehendat; mea viciſſim totas depopuletur urbes, ac regiones, & ſaniſſimos quosque corripiens. Differt porro, quod putrida Amphimerinam, ſive continuam remittentem quotidianam, raro intermittentem; vera comitem alat mox continuam, cum pulſu duro, febrim. Differt a metaſtaſi alius maligni morbi, quæ tardius, ſporadice utplurimum, prehendit gurgulionem. Differt ab aliis epidemiis in eo, quod tantum paucos homines una aggrediatur vice, contagioſa licet ſit, MARTEAU *l. c.* A Pleuritide epidemica, Aſthmate, anheloſisque aliis morbis præſentia doloris ſtrangulatorii, ac Aphtha gangrænoſa gutturis, nec non reſpiratione (Pharynge præcipue prehenſo) minus, imo utplurimum nequaquam alterata ſejungitur. Peſtis denique hæc nec confundenda eſt cum illa boum lue a SEVERINO anno Chriſti 1618. in Italia obſervata; licet *ill.* DE SAUVAGES *l.c. Tom. II. P. II. p.* 195. & MALOUIN *l.c. p.* 156. præeunte SEVERINO *l. c.* §. 3. huic contagio multum communis cum beſtiarum ſtrage tunc ſimul obſervata, tribuant; illos enim pulcherrime refutat CHOMEL *l. c.*

§. 7.

Angina gangrænoſa gradu vehementiæ & velocitatis, pro varia conſtitutione & ſubjecto, &c. diſcrepans, nihilominus tria ubique adoptat ſtadia, pro diverſo climate, mora eximie variantia: nimirum invaſionis, inflammationis, & reſolutionis ſuccorum in putrem tabum, licet mox in ſecundo Aphtha metaſtatica ad fauces, ſiderationem prodens, appareat, imo non nunquam invaſionem præcedat, quale quid adeo frequenter in peſtilentialibus morbis alibi fieri notarunt auctores. Sub invaſione infantum uvula prolongata altius propendet, levis, nullo prægreſſo horrore, calor cum dolore fauces prehendit, lingua plus minus tumidula, humida, aſt non conſpurcata eſt, parca tunc utplurimum febricula notatur. Inopino & primis viginti quatuor horis altera tonſillarum alba tegitur macula, quæ Aphthæ genium adipiſcitur. Hæc absque tumore viſa undiquaque extenditur, uvulam prehendit, quam depaſcitur, verſus pharyngem deſcendit, ad Schneideri pariter membranam propullulans. Nares crebro fuſum pluunt cruorem. Inflammatio febre ex hoc tempore aucta indigitatur. Hoc ſtadium comitatur graveolens

ſpiritus,

ſpiritus, Eſchara albicans, fixa, ſpiſſeſcens, cruſtacea facta lardo ſimilis, per plures petiolos altius inhærens, vel poſt ſeceſſum novam prodens. Pulſus frequentior quidem, aſt minus ad tactum, quam in vulgari phlogoſi, durus eſt, uti in hocce omnium putridarum conſtitutionum a clinicis notatur ſtadio. Lotium minus, quam in Angina vera, flammeum, potius pallidum, tenue, crudum, parcum, profundioris apud adultos coloris, teſte HUXHAM *l. c. p.* 244. 246. mingitur. Carotides vehementer micant, nulla Cephalalgia, Delirium nullum adſunt, narium cruentum perſeverat ſtillicidium, membrana pituitaria ulcere gangrænoſo exeditur, vox naſuta, ad articulationes vix apta, crebram narium expurgationem deſiderat limpidum, acrem fundentium ichorem. Summa urget macies. Parotides quibusdam absque ſuppuratione ab una ad alteram migrant aure. Stadium tertium urina cruda, fæces nigricantes portendunt. Cum his nullum ſputum, nulla ex gargarismatibus, & ſummo acore animatis, utilitas, vires fractæ, pulſus intermittens, odor cadaveroſus, tracheæ, pulmonum ulcere eroſorum reſpiratio moleſtiſſima, ſibiloſa gangrænam nobilis viſceris, & necem quinto, frequentius ſeptimo, aut nono præſagiunt die, acie oculorum nec in agone fracta.

§. 8.

Et in adultis recenſita §. 7. ſtadia lues offert, adeo vero præcipitanter plus minus in diverſis ſeſe excipientia ſubjectis & conſtitutionibus, ut vigil clinicus, ſi unquam, ſane hic, ſit neceſſarium. Graphice BOERHAVE *aph.* 816. *omnis cauſa inflammatoria, ſi valde augeatur, in gangrænam abit* ſcribenti hic ſuggererem: omne contagium vires vitæ mox dejiciens, ac fluida peſſimæ labis gradu inquinans phlogoſin vix obſervabilem, feſtinantem potius procreat reſolutionem, ſerpentemque necroſin; tale vero, quod in limine compagem elementarem minus enervat, ad ciendas, ante deſtructionem, inflammationes, cogendamque humorum maſſam moram nectit. Quî mirum itaque DEBERGE *l. c.* § 3. tria ſtadia in lue ſua exactius diſtinguere potuiſſe, quam STARR *ib.* Prior enim noſtram Anginam ex durante per tempus inflammatione demum gangrænoſam depingit, poſterior vero velociſſimam peſtem, in qua contumax Eſchara, ultimique gradus univerſalis corruptio momento citius virus ſuſceptum excepit. Nil vero invaſione irregularius: invadit ſiquidem adultos mox levi caloris, & doloris faucium ſenſu, febricula vix percipienda, elapſo biduo, triduove evidentiori, remittenti, vel intermittenti facta; mox laſſitudo, torpor, oſcitatio, caloris frigorisve alternantium ſenſus; mox ſubitaneus rigor, obtuſus tonſillarum dolor, inopina ad aures lateris mox afficiendi punctura; mox tumor magis, minusve dolorificus parotidum, maxillariumve; vel denique vomitus absque moleſto

leſto ſtomachi ſenſu ægrum prehendunt. Sanguis venæ tuſæ coccineus, ſecedens placentam gelatinoſam, raram, ſerum copioſum flavum monſtrat. Lotium in limine tenue, pallidum, ſero lactis æmulum, malo aucto bilioſum, meliori re turbidum, ſedimentum farinaceum præcipitans mingitur. Hæc ſenſim graviora excipiunt ſymptomata: difficilis deglutitio; atrocior faucium, ad aurem alterutram ſeſe extendens, dolor, cum Sonitu, Tinnitu, Bombo; dolor capitis gravativus, vel punctorius; febris aucta, ſemper tamen inflammatoria vera mitior, veſperi recrudeſcens, pulſus parvus, celer, paululum durus, raro mollis, magnus, undoſus; Nauſea, Ructus nidoroſi, Apoſitia, Vomituritio, Vomitus materiæ æruginoſæ; Diarrhœa rarior; facies pallida, plumbea, tumidula, oculi fixi; tonſillæ indolentes, tumentes, ex albo pallidæ, vel fuſco rubræ; ſanguis miſſus cruſta tenaci plumbea tectus. Gangrænæ vero ſtabilitæ nuntii ſequentes ſunt: cruor venæ ſectæ gelatinoſus, virideſcens, nigricans, marmoraceus; memoratæ gutturis partes cuticula alba, plus minus craſſa, tectæ, ſubinde tantum maculæ albæ tonſillarum, confluentes, & Aphtham ſerpentem fingentes (ſignum pathognomonicum) breviſſimo quidem tempore, ita ut os bihorii ſpatio his plane obducatur efflorеſcentiis. Hæ partes vicinas, gurgulionem, palati velum, reſiduas hic locatas glandulas momento citius prehendunt, quæ tument, liveſcunt, ac dein cruſta tenaci, alba teguntur. Inde adeo manca fit deglutitio, ut ſpurco ſpectaculo potulenta per nares ejiciantur. Cum his lingua albis contaminata ſordibus, ſalivatio mucoſa, graveolens; altius repente ſerpens mephytis tria peculiaria præprimis lucratur loca nares, laryngem, vel pharyngem. Si ad Schneideri membranæ mucoſos vergit fontes, vox fit naſuta, ichor limpidus, rodentiſſimus e naribus ſtillat, ingruit ſternutatio, inutilis ad mucum eliciendum conatus, partium tumor, ſolutique cruoris e naſo ſtillicidium; ſi ad laryngem, vox rauca evadit, ſi ad tracheam, vox nulla, ſi ad pulmones, tuſſis impotens, ferina, oppreſſio pectoris, mors; ſi denique ad pharyngem, œſophagum, ventriculum deſcendit, utplurimum conclamata res, Singultus, Vomitus iners ægrum auferunt.

§. 9.

Effloreſcentiæ cutis huic morbo ſolennes ſunt vel ex critico-metaſtaticæ, vel ſymptomaticæ peſſima quæque deſignantes. Conſiſtunt vero utplurimum eruptione flammea, apud infantes febris ſcarlatinæ exanthematibus æmula, vel cutis ex fuſco rubra fit, minimis puſtulis duris hirta, facies, oculi, brachia abſque ſudore utplurimum tument, in collo, brachio, pectore pruritus excitatur. Eruptione ſecundo, aut tertio facta die, albidæ fiunt maculæ, cutis bono deſquammatur ſigno. Si primo jam

die apparent, utplurimum peſſimi ominis purpureæ, fuſcæ, violaceæ, genium ægre mutabiles deprehenduntur. Terminatur porro vel felici metaſtaſi ad parotides morbus; vel criſi per ſudores deſquammantes, lotium, ſedes, ptyalyſmum, conf. Huxham *l. c. Tom. VII. p.* 251. & Marteau *ibid. Tom. XI. p.* 151. vel lyſi, ſi Eſchara ſenſim minor fit, alba, tenuis, ſi partes vicinæ nativum recuperant ruborem, ſi Eſchara dehiſcit, & inter fiſſuras carnes ſubjacentes vividæ, floridæ apparent, ſi deglutitio facilior. Nece viciſſim lues terminatur, ſi Aphtha ſemper magis propullulat, ſi cruſta craſſa, flava, gryſea, fuſca, nigra, partes vero adjacentes ex fuſco rubræ apparent, ſi Eſchara decidua mox regeneratur, ſpongioſæ, tumidulæ, lividæ fiunt ſubjectæ carnes, fauces inſenſiles, lingua prope baſin valde tumet, graveolens intenditur halitus, oculi concavi, lacrumantes, extremitates plumbei obſervantur coloris. Peſſimæ notæ ad ſummum culmen pervenit quinto aut ſexto die apud juniores epidemia; apud adultos tardius, undecimo vel duodecimo utplurimum die. Horum tamen aliquos ſecundo aut tertio die jam necatos vidit Huxham, tardius Peripneumonia, Coma, pulmonum ulcus, Hectica trucidavit *l. c. p.* 251. Mitiori Lauſannenſi infantum lue in aliquibus mox a primo die in melius, aliis tertio, quarto, quinto demum die cuncta vergebant, cedente cutis rubore, colli tumore, calore mitiori, pulſu, hactenus celeri, lentiori facto, pellibus abſceſſus folliculorum tegentibus deciduis, repletis ulceribus, dum ſimul ſomnus quietior, appetitus ſolidorum recruduit. Morbi deuteropathici, pro variis ſubjectis, notati fuere: Peripneumonia, Scabies, Tuſſis ſicca, Phthyſis, Hectica, Febris marasmodes, comatoſa, Leucophlegmatia, Aſthma, pectoris Hydrops, tonſillarum Scirrhus, viſusque tandem debilitatus. Conf. Marteau *l. c. p.* 151. Hiſtoriam morbi recenſitam illuſtrant ſectiones cadaverum a Marteau *l. c. Tom. IV. p.* 228. Deberge *ib. T. XII. p.* 162. & Chomel *l. c. p.* 17. relictæ; morbum ex gangrænoſo meo & bilioſo complicatum depromunt viſa reperta Dupuy *ib. T. XVIII. p.* 503.

§. 10.

Quod ſi tenellam, laxam, ſucculentam infantum compagem, eorum temperiem calido humidam, ac intemperantiam ſimul intueor, qui miror Becherum *Phyſ. ſubterr. Lib. I. Sect. V. Cap. I.* huic ætati fontem putrilaginis præ reliquis attribuere? imo jam Aretæum *Lib. I. Cap. IX?* Hinc eſt, cur laxitatem fibrarum, tanquam ſeminium naturale, hic accuſet Wall *l. c.* ætatem infantilem a ſecundo ad duodecimum annum Tissot *l. c.* infra decimum annum Raullin *l. c.* cur ab initio, ſi epidemia generalis eſt, mox infantes, præ reliquis ætatibus, prehendat juxta Deberge *l. c. Tom. XII. p.* 159. cur infantes & juniores malo magis expoſitos eſſe adul-

tis,

tis, unanimi quoque ore pronuntient HUXHAM *l. c. Tom. VII. p.* 242. MARTEAU *ib. Tom. XI. p.* 145. DEBERGE *Tom. XII. p.* 164. & CHOMEL *l. c.* Inde puellæ & mulieres plus quam pueri virique, præcipue tenellæ fœminæ, ad ſuſcipiendum gangrænoſum hunc morbum diſpoſitæ notantur a BOUCHER *l. c. Tom. VIII. p.* 557. MARTEAU *Tom. XI. p.* 145. ac TISSOT *l. c.* brevique epidemia ſeptuaginta puellas ſimul correptas BRONGET *l. c.* habet. Adultis interea, ni aëris conſtitutio ad peſſimum inclinet univerſalemque tabi gradum, rarius infenſus, vix unquam funeſtus eſt obſervatus morbus a TISSOT *l. c.* quem & adultis fortiſſimis lethalem vidit RAULLIN, ſenibus vero cunctis parcentem *l. c.* Cæteroquin, cum malum, ut mox dicetur, primariam ex intemperie aëris ſortiatur originem, non mirum mucoſas glandulas, athmoſphæræ injuriis continuo expoſitas, circulo alias lento dotatas, ad necroſin in limine mox inclinare. Recte præterea CHOMEL polyaimiam inter ſeminia præternaturalia Anginæ noſtræ locat & obeſitatem *l. c. p.* 20. ab omni ævo a practicis epidemiarum tempore, ut malo fomitem addentes, reformidatas. Partes faucium olim per Anginas vulgares nimis relaxatas, & affluxum ad eas inde auctum, celerioremque reſolutionem per Anginas habituales apud MARTEAU *Tom. IV. p.* 223. lego. Cito putreſcentem ſalivæ & muci glandularum naturam ex *Comm. Acad. Petrop. Tom. XIV. p.* 210. hic adducere liceat. Pectus, ut vocat, debile valde arguit ASTRUC *p.* 112. Chloroſin, ſive Cachexiam pituitoſam mulierum ad malum in glandulis mucoſis primario nidulans diſponere ex CHOMEL obſervationibus diſco.

§. II.

Morbos epidemicos, contagioſos depravatis auræ qualitatibus utplurimum deberi res pene confecta eſt, inter quas periculoſiſſima jam ab HIPPOCRATE *de nat. humana*, & GALENO *Comment. in aph.* 16. *Lib. III. Comm. in Lib. III. epid.* cenſetur putredo per diurnos calores humiditate aëris interſperſos, vel terminatos prognata, unde ſimul reſpirationis organi frangitur tonus, prohibetur ex cruore halans volatile halituoſum revera putre, ſugitur, perpetuo tabum tabo addens, ſpurca materies, flante præcipue auſtro juxta MALOUIN *l. c.* & RAULLIN *l. c. Tom. IV. p.* 232. 233. Huic athmoſphæræ faciei frigus ſiccum inopino ſuccedens inquinatos ſuccos in canaliculis repente ſiſtens, quid mirum cur organa eminentius ſideret, debiliora, magis ejus injuriis expoſita, jam ita docente COO *Sect. III. aph.* 1. Sic peſtem infantilem CHOMEL *p.* 60. præceſſit æſtas arida, diuturna, auctumni prodromus humido-calidiſſimus, octobris primi dies frigore repentino ſicco mordaci, ipſoque gelu, ac matutinis nebulis notabiles, ARETÆO jam ſuſpecta in ſimili caſu tempeſtas *l. c.*

Lib. I. Cap. IX. AETIO *l, c.* ac WEDELIO *l. c. Cap. XX.* Udam aëris temperiem per ſe, ut corporis compagem relaxantem, tranſpirationem ſupprimentem, jam taxat COUS *epid. Lib. III.* HUXHAM *de aëre & morb. epid. prol. p.* 17. & reſpectu Amphimerinæ meæ MARTEAU *l. c. Tom. IV. p.* 230. ac RAULLIN *ib. p.* 232. Pluvioſam tempeſtatem MARTEAU *Tom XI. p.* 145. ac DUPUY *Tom. XVIII. p.* 508. accuſant. Hinc eſt cur epidemia menſe octobre præſertim fuerit obſervata a CHOMEL *l. c. p.* 1. totoque auctumno a MARTEAU *Tom. IV. p.* 223. ac RAULLIN *l. c.* quam frigus ſiccum, conſtans adeo feliciter diſpulit, calore recrudeſcentem teſte MARTEAU *Tom. XI. p.* 145. DEBERGE *Tom. XII. p.* 162. Hinc aërem humidum Pariſinum 1746. januarii adeo infantibus fatalem vidit MALOUIN *Mem. de l'Acad. l. c. p.* 154. nec nebuloſis halitibus gravidum inſontem TISSOT *l. c.* & DEBERGE *Tom. XII. p.* 160. Hinc loca uliginoſa malo anſam adeo præbent juxta DUPUY *Tom. XVIII. p.* 496. conſenſu omnium oræ maritimæ, v. g. STARR, HUXHAM, BOUCHER, &c. regiones valde depreſſæ BOUCHER *Tom. VIII. p.* 558. *Tom. XVII. p.* 399. Inde urbes, pagi nebulis tecti, humidi vallium primario periclitantur MARTEAU *Tom. IV. p.* 223. nemoribus cincti nebularum diſſipatione per ventus non gaudentes DEBERGE *Tom. XII.* 159. quas, ut optimum antidotum adeo mire expungunt procellæ, pluviæque frigidæ referente DUPUY *T. XVIII. p.* 508. Nullus itaque miror Amphimerinam gutturalem meam MARTEAU *T. IV. p.* 229. contagioſam pronuntiaſſe, utpote cui naturæ recenſita omnium optime favet athmoſphæra, ſuumque characterem regnantibus tunc temporis aliis morbis mox communicaſſe monente RAULLIN *Tom. IV. p.* 234. Teſtatur BROKES in *vollſt. Handbuch der pract. Arzneygelahrheit. T. I. p.* 420. omnes exanthematicos ſimul regnantes morbos pejoris farinæ fuiſſe; MARTEAU ſimul graſſantis epidemici morbi *coqueluche* cum phlegmone livida colli memor eſt *T. IV. p.* 229. ſiccæ, epidemicæ membrorum gangrænæ BOUCHER *Tom. XVII. p.* 505. *ſq.*

§. 12.

Præter auræ alterationes ARETÆUS *l. c.* jam plures alias allegat nocentes potentias, aquas Nili, quas hauriunt incolæ, ſpiſſas, limo contaminatas accuſans, ac cum eo Sequanæ immundum laticem a Pariſinis ingurgitatum CHOMEL *l. c. p.* 63. potumque aquarum cœnoſarum, ſtagnantium locorum paludoſorum, cum oleo tartari p. d. colorem cœruleſcentem induentium, ac ſedimentum mucidum, albicans, ſpiſſum deponentium, incolas ad Cachexiam, oppreſſiones pectoris, Cardiogmum diſponentium

tium

tium Dupuy *Tom. XVIII. p.* 498. Nec tamen hic cum Tissoto *de epidemia Lauſanenſi* ſentirem, materiem acrem, præcipue apud infantes, cum victu aſſumi ſuſpicante, quoniam, ſuperato morbo, Diarrhœa cum exulceratione inteſtinorum, Hectica, doloribus ſummis eos adeo frequenter trucidat, quem eventum potius tabo ad primas vias §. 8. vaganti, & ibi ichoroſas ſuppurationes, desquammationesque chronicas excitanti adfingerem. Carnei victus hoc intuitu vituperia nec in ullo auctore lego, cujus incommoda, reſpectu aliorum putrium producendorum malorum, adeo nitide pinxit ill. Haller in *Elem. Phyſiol. T. VI. p.* 210. nec piſculenti victus generalia damna, quæ ex Hallero *l. c. p.* 205. haurio, niſi a Dupuy *T. XVIII. p.* 497. Anginæ putri cerno applicata. Famem, inediam infimi præſertim plebis infantum forſan hic aliquid contribuiſſe non ſine ratione autumo. Sane ſaliva per jejunia cum muco acris fit monente Tchirnhausen *med. corp. p.* 23. *Breſslauer Sammlungen* 1733. ut totum os doleat, ac peculiari fœtore inquinetur anima. Saliva, mucusve ſimiliter ex uſu hydrargyri facillime putrefiunt, & ſigna naturæ alcalinæ dant, vide Baron *ad* Lemery *Chem. p.* 190. Nitide Marteau *T. IV. p.* 229. vermium inteſtinalium, in hac epidemia a cunctis obſervatorum, putrilagini inter potentias nocentes locum tribuenti reſpondet pro negativa Raullin *ib. p.* 235. *ſq. les vers ſont un effet de la corruption generale, &c.* Minime tamen negarem copioſa hæcce inſecta in primis viis enecata novum fomitem priſtino primario addere poſſe, quo huc vergat præciſe deleterii mali progreſſus. Agmen inter nocentes potentias claudat metus contagii tempore ſuſceptus notante Chomel *l. c. p.* 10. magnetis inſtar, per utriusque corticis corporis inhalantes poros ac canales epidemicum attrahens virus.

§. 13.

Jam Galenus *epid. Lib. III. putreſcentia ſingula peculiarem quandam differentiæ ſpeciem ſortiuntur, a communi putredinis cauſa* effatur. Hæc veritas, ſi ullibi, ſane febris malignæ, contagioſæ, peſtilentialis Huxhami *Tom. VII. p.* 326. & Marteau *T. XI. p.* 153. cauſa proxima pulcherrime corroboratur. Eſt vero illa repentina, poſt aliquot prægreſſa, ſub invaſione, ſymptomata, epidemica tonſillarum inflammatio, vel glandularum adjacentium mucoſi generis, quam plus minus cita preſſo pede excipit, certo expectanda, necroſis ac deſtructio partis, adeo velociter itidem proſerpens, ut nobiliora attingens loca inevitabili ægrum tradat neci, ni, artis ope, rapide correcta humorum maſſa, deſtructum a vivis protrudetur organis. Contagium non niſi a poſteriori notum, & alios putres morbos

accendere capax juxta MARTEAU *Tom. IV. l. c.* quod minus hic per poros inhalantes corticis corporis, quam per vias aëreas, cibariasve evidenter ſugi, primæque culinæ bilioſæ putrilagini minus adæquate à DUPUY *Tom. XVIII. p.* 504. primario tribui videtur, characterem omnium putridorum miasmatum fideliter tuetur: ſcilicet in loco cum aëre quam maximum commercium alente, tenerrimo rodendo phlogoſin quidem, aſt febre, inflammatoria multo mitiori, remittenti, intermittenti, imo vix obſervabili ſtipatam, excitat, durante qua ſanguis miſſus raro illam decantatam cruſtam fingit, quæque, celerrime ingruente univerſali humorum ſolutione, in cœnoſam, amurcoſam aquulam ſiſtitur, vel ad viſum minuitur; prouti energia contagii, & ægri diſpoſitio conſtituta eſt, dum, interim vix inflammata pars in Aphtham gangrænoſam ruit, vel deſquammatam, vel altius proſerpentem, parte alias debili adhuc debiliori per tabum facta. Sed, ſi quæritur, cur, cum tot putridarum ſymptomatibus infantibus præciſe hic deficientibus, his nec Debilitas, nec Apoſitia, præcipui malignarum febrium characteres, utplurimum ſint ſolennes, reſponderem: hæc ætas principio mucoſo craſſamenti GAUBII *Inſt. Path.* §. 278. ob diætam & laxiorem compagem, turgidior, ad catarrhos pronior, præ adultis alias ſucculentior, putredinis in gelatinoſo & adipoſo ſanguinis principio nidulantis tardius experitur ſequelas, tenellorum hinc nutritio lentius peſſundatur & cibi deſiderium in voracibus per ſe. Ipſe gangrænæ album colorem ſervantis genius, ob tardiorem humorum impetum & mucoſos humores primario affectos, hanc multo mitiorem eſſe, quam putrefacti gelatinoſi vel pinguedinoſi ſucci nigram Eſcharam, ex aſſe probat. Veritatem demonſtrat ſuccedens malo mors, qua ſuffocantur potius purulentis pulmonibus, quam necantur gangræna faucium topica, quale quid in Angina vera ſphacelo excepta atro tamen evidentius accidit. Sane mitiſſimam omnium craſſamenti partium gangrænam eſſe ſuſpicor, quæ mucoſo innidulatur principio, (cum fibræ ſanguinis altius inhærere poſſe vix credibile) ex eo hariolor, quod ill. HALLER *l. c. Tom. VI. p.* 51. *ſq.* muco vim tribuat ſalivæ & liquoris exhalantis oris putrefactionem morantem, in quibus jam ex natura putredinoſi quid credas ſubeſſe. Mirum interim contagium muco imprægnatum adeo veloces edere effectus, ut teſte HUXHAM *l. c. Tom. VII. p.* 246. & MARTEAU *Tom. XI. p.* 145. ſi in gente ingruit, omnes infantes inficiantur, ni ſeparentur ilico, & adultis circa ægros verſantibus mox, halitu communicato, infenſum, cum viciſſim venereum, muco quoque eminenter agglutinatum, tardiori ambulet paſſu, nec niſi tractu temporis ſuas ludat tragœdias.

§. 14.

Symptomata putridæ febris, qualibet conſtitutione variabilis, pingere, cujus contagii vera natura nondum confecta, ardua res eſt. Sequentia tamen in hactenus obſervatis eminent epidemiis. Malum alios rapide, alios non niſi gradatim prehendit, quo ultimo caſu differentes periodos haud eadem percurrit velocitate, quinto, tertio jam die necans, imo ſpatio triginta ſex horarum. Quidam adulti non mox decumbunt teſte Huxham *T. VII. p.* 244. imo ne omnes correpti infantes Chomel autopta. Utplurimum mane invadit juxta Brokes *l. c.* cum horrore Tissot *l. c.* vel forti rigore Huxham *T. VII. p.* 243. mitiori tamen, quam in boni ſanguinis inflammationibus, imo interdum frigore, ut intermittentium Brokes *l. c.* Quandoque per aliquot horas horror & calor pugnant notante Tissot *l. c.* & Huxham *T. VII. p.* 243. Succedit his mox calor urens, ſiccus, mordax Tissot *l. c.* malo ad gangrænoſam tardius vergente deſtructionem. Cum pulſus frequens, durus, magnus inflammationum ſimplicium, frequens & mollis cacochymicarum putrium character ſit, haud mirum, non niſi ſtadio inflammatorio protracto, pulſum durum, aſt parvum notaſſe Marteau *T. IV. p.* 224. celeri vero putredine utplurimum mollem, plenum (plethora rara per tabum prognata) eundem *ib.* vulgari Angina minus durum, fortem; celerem vero adeo interdum, ut centies vigeſies uno minuto micarit arteria Tissot *l. c.* in adultis peſſime affectis celerem, parvum, tremulum Huxham *T. VII. p.* 244. Notavit eximius vir mox vehementem febrem in limine, veſperi enormiter exacerbatam *ib. p.* 245. in aliis febrem obſcuram tractu temporis demum exacerbatam Marteau *T. XI. p.* 146. verbo anomalam valde remittentem Tissot *l. c.* ſudore matutino ſolutam, interdum vehementi Bronget apud Brokes *l. c. p.* 418. ab ultimo tabi opinor gradu; brevi febrem, quæ nunquam morbi gradui proportionata affligit, debilior ſemper, quo majus periculum, ut præcipue infantes aliquot ante necem horas ludant Malouin *l. c. p.* 155. Clar. Dupuy, Anginam meam biliofa primæ & ſecundæ culinæ colluvie auctiorem factam pingens, febrem continuam vix aliquot horas remittentem, in compluribus vero quotidianam, tertianam, quartanam obſervavit *l. c. p.* 503. affuſa putri mucoſæ putredini bile. Nec tamen, ni muci tabus jam gelatinam nutritiam infecerit, & putrilago altius nervos fuerit lucrata, hic mira illa virium proſtratio (pathognomonicon malignarum ſignum) totum ſemper comitatur, malo mitiori, paroxyſmum ac periodum, ſed ſolum debilitas a paroxyſmo matutina enormis notante Tissot *l. c.* Veloci vero labe ægri in limine mox viribus fracti, ponderoſi, impotentes ſibi ſunt viſi teſte Huxham *T. VII. p.* 244. Marteau *T. XI. p.* 147. & Chomel *l. c. p.* 8. inepta

ſcilicet

ſcilicet ex diffluente mox in tabum cruore ſtatim facta cerebri ſecretione, docente quoque id Cephalalgia rodente hic frequenti, putribus corticis cerebri ſuccis evidenter annumeranda, cum ſinuum frontalium dolor DUPUY *l. c. p.* 503. a commercio horum cum felle conſpurcata prima culina mihi derivandus videatur. A prava encephali ſecretione & Vertiginem lypothymicam, omnibus obſervatam, deduco. Inquietudo, Delirium monodes, non converſans, noctu exaſperatum HUXHAM *T. VII. p.* 245. ſq. a turgidis præcipue hoc tempore, vel inflammatis acri cruore corticis cerebri tubulis nonne venit? ut, morbo ad ſummum culmen vecto, a, collo vehementer tumente, preſſis jugularibus Coma vigil, Carus? Dolores ſpinæ, nucha obſtipa ab HUXHAMO allata titillationis virus huc ad medullam eminenter lati ſunt profecto ſequelæ. Dixi §. 8. malum loquelæ, vel reſpirationis organa haud raro præ aliis affectare, quî mirum itaque in gutture raucedinem notaſſe MARTEAU *T. IV. p.* 224. vocem prohibitam, ſingularis ſoni eundem *ib.* HUXHAM *Tom. VII. p.* 247. in pulmonibus Anxietatem, Aſthma ſpaſticum HUXHAM *p.* 246. MARTEAU *p.* 224. cum ſuſpiriis eundem *Tom. XI. p.* 147. veram Peripneumoniam HUXHAM *p.* 248. Singultum ASTRUC *l. c. p.* 121. Inde Catarrhus MARTEAU *Tom. XI. p.* 148. & ab exfoliatione membranæ laryngis mucoſæ, velique palatini violenta Tuſſis TISSOTI *l. c.* ASTRUC *l. c. p.* 110. MALOUIN *l. c.* & STARR *l. c.* qui ultimus totum palatum mobile & membranam dictam expectoratam pingit, uti pridem in tuſſiculoſo alio morbo TULPIUS *Obſ. Med. Lib. IV. Cap. IX.* Odor cadaveroſus denique ægrotantium ab HUXHAM *l. c.* & CHOMEL *p.* 7. 10. allegatus ex ulceribus narium pariter ac faucium halat.

§. 15.

Hactenus vitalia ſymptomata. Cum his organa ſenſuum affectat ſimul ſentina: oculi torvi, rubri, lacrumantes cernuntur HUXHAM *T. VII. p.* 244. & MARTEAU *T. IV. p.* 224. inflati, ut in Morbillis TISSOT *l. c.* ob tumorem, ruborem eryſipelatoden faciei, colli, pectoris, manuum inflammatorium, gangrænoſum jugulares & vertebrales venas comprimentem; quale quid, aliorum facie pallida, lurida, macilenta minus fuit notatum ab HUXHAM *T. VII. p.* 245. & MARTEAU *T. IV. p.* 224. *T. XI. p.* 147. nulla fere prægreſſa phlogoſi repente exeſis gangræna mucoſis glandulis. Otalgia CHOMEL *p.* 15. effectus tubæ Euſtachianæ gangræna ſideratæ mihi videtur. Guſtus organon quod attinet, lingua, pro vario ſtadio & luis gradu, variabilis. Sub phlogoſi arida viſa eſt a TISSOT *l. c.* tumidula a MARTEAU *T. IV. p.* 224. ad radicem maxime. Sub veloci conſumtione humida, non conſpurcata aliquibus, pelle alba tecta viſa eſt

HUXHAM

Huxham *T. VII. p.* 246. a ſerpente tonſillarum Eſchara puto derivanda. In conclamatis enormiter quoque tumida cernitur, amygdalis, gurgulione tumorem rubro violaceum prodentibus, Eſchara alba, verſus nares, pharyngem, vel laryngem fuſa, velociter dein tectis, quæ in lardo nigreſcenti ſimilem, tertia fatiſcit mutatione, materiem juxta Marteau *Tom. IV. p.* 223. *ſq.* peſſimi ſphaceli mucoſi phœnomenon. Guſtus organa inficiens ſaburra flava Dupuy *l. c.* bilioſo morbo complicato tribuenda videtur. Sub ſecundo ſtadio ſimul communicata tument phlogoſi parotides, ſubmaxillares; dolentiſſimæ factæ teſte Tissot *l. c.* Marteau *T. IV. p.* 223. & Starr *l. c. p.* 471. fuſo dein ſub tertio ſtadio cruore, in veram erumpentes ſalivationem notatam a Marteau *T. XI. p.* 148. ſymptoma alias putridis exanthematicis morbis ſollemne. Infantibus præcipue Olfactus theca affligitur. Siccæ nares, mox ex rubro cœruleſcentes, elapſis aliquot diebus tenui, vel ſpiſſa rodente, alba, putri materie fœtæ, ichorem ipſas, ac labia, genas, imo nutricum cutim excoriantem pluunt autopta Marteau *T. IV. p.* 224. graveolentem, crebras ſternutationes cientem Huxham *T. VII. p.* 247. adultis rarum, ſub Coryzæ ſchemate, ſymptoma, ut minus vulgo mucoſis, vid. Marteau *T. XI. p.* 148. Ab initio ſæpe narium, orisve hæmorrhagia, & apud virgines improviſa menſtrua, quibusdam prima erumpunt vice, interdum mire debilitantia cum mali augmento. Hæcce narium ſtillicidia, &c. neque viribus vitæ, nec polyaimiæ, ſed per diabroſin utplurimum, raro anaſtomoſin, aufugienti debentur aculeatæ, rarefactæ, ſolutæve tabo ſanguinis variis in narium, oris, uterive cryptis purpuræ. Priora interdum repente necant, ſed nunquam primis mox diebus, a læſione opinor arteriæ eroſæ, aut Eſchara decidua, aut fuſo in tenuem aquulam ſumme penetrabili cruore. Ita in omnibus fere putridis. Tremor membrorum, quem Marteau *Tom. XI. p.* 147. adducit, minor convulſionis gradus, tabi ad nervos ſpinales lati, vellicantis, aſt vires vitæ dejectas nimis pro fingendis veris convulſionibus invenientis, videtur mihi effectus. Proclivitas denique ad ſomnum *ejusd. Tom. IV. p.* 224. durante nocturna exacerbatione interruptum, ibi preſſorum leniter cerebri medullæ, collive vaſorum, hic circuli ad caput intenſioris facti merito reputatur ſequela.

§. 16.

Curioſum eſt inter naturalia denique phœnomena, cum labiis, bucca inflammatis, ex rubro cœruleis, intus veſiculis parvis plenis, tenui ichore genas excoriante ſcatentibus, uti refert Tissot *l. c.* Sitim, ſecundum omnes, mitiorem hic in limine obſervari, quam in reliquis putridis: a minore ſiccitate puto partium, & affecta non primario Sitis ſede, licet

C quarto,

quarto, vel quinto die ſputa mucoſa, fœtida, purulenta, ſanguinolenta, livida accedant, gangrænæ mucoſæ proles. Haud in omnibus conſtitutionibus æque affligitur deglutitio. In aliis dolor faucium urget juxta TISSOT & HUXHAM, ac ſumma deglutiendi difficultas, DUPUY *l. c.* imo interdum impoſſibilitas, præſertim & uvula cum reliquo palati velo poſt tonſillas prehenſa, tumidula, prolongata, totaque vicinia ex rubro livida inſtar luxuriantis carnis in ulcere gangrænoſo, ſuccedente mox Eſchara alba, unde ſimul potus per nares regurgitatio, vox rauca, naſuta. Urget cum his, majori mali gradu, tumor colli œdematoſus, ad pectus deſcendens, ægrum fere ſuffocans, deglutitionem ab extus morans, cacochymicæ inflammationis individuus alias comes. Mirum viciſſim, præcipue in infantibus, credo ob pituitæ abundantiam, bonam ſemper notaſſe deglutitionem CHOMEL *p.* 14. minus moleſtam, quam in Angina vera TISSOT *l. c.* & HUXHAM *Tom. VII. p.* 248. Sed & his tonſillæ, gurgulio, palatus parum tumentes, ac coccinea inflammatione turgidæ autopta TISSOT, maculis albis variæ figuræ circulo rubro variegatæ fuere, quas cruſtæ ichoroſæ, interdum plane nulla, bona re, excepit ſuppuratio notante MARTEAU *T. XI. p.* 147. His minor dolor, potius ſenſus caloris, cruditatis, plenitudinis in collo, referente TISSOT *l. c.* HUXHAM *Tom. VII. p,* 245. ac MARTEAU *Tom. IV. p.* 224. Unde ratiocinor, cum genius mali non niſi mucoſos præciſe inficiat folliculos, his minus affectis, pharyngeorum gelatinoſis & adipoſis immunibus muſculorum ſuccis, non poteſt non minus peſſundari ingeſtorum deſcenſus. Venter & ſtomachus utplurimum mollis eſt, hinc Vomitus accedens, pro natura & ſtadio mali, variam ſortitur originem. MARTEAU *Tom. XI. p.* 146. in limine mali improviſum absque Cardialgia notat, ab irritatione faucium per tabo tactam amygdalam, gurgulionemve forſan provenientem. Ille HUXAMI *Tom. VII. p.* 244. conatus vomendi, & Cardialgia, ſub invaſione, primæ culinæ putredini videtur adnumerandus, Vermibus corruptis, qui ſæpe ſimul ejiciuntur, ad ſummum faſtigium latæ. DUPUY *Tom. XVIII. p.* 503. Anginam noſtram biliosæ colluviei maritatam deſcribit, Vomitus fonti, unde juſcula detrectant, appetuntque non niſi acidula ægri. Morbus cum Diarrhœa infantes prehendit, in adultis contra, teſte HUXHAM *Tom. VII. p.* 244. Hæc ſi ab initio ceſſat, raro alvus copioſa. Multa interim materia bilioſa ſine torminibus everritur bono cum augurio; dum peſſima eſt, quæ apud tenellos excoriationes inteſtinorum, dolores colicos a deglutitione ichoris e naribus ſtillantis, vel proſerpente ad primas vias malo, comitatur ſanioſa Dyſenteria, annuente *ill.* BRITTANNO *l. c.* Vermium inteſtinalium a DUPUY *l. c. p.* 503. *ſq.* recenſita hic caterva ad eſſentiam mali minus pertinere mihi videtur, potius tabum tabo addens, quam gutturis malum, ut fons, provocans. Et corporis cortex

hic

hic a reliquis putridis febribus deflectit. Cutis calida, ſicca, rigida, ad lenem ſudorem non niſi proclivis pingitur ab HUXHAMO *T. VII. p.* 246. Infantes ac adulti Exanthemata Morbillis ſimilia, aſt pallida, minus levata, a primo ad ſextum diem, a facie, pectore ulterius procedentia, ſecundo aut tertio ab efflorefcentia die deſquammata, malo mitiori, & quidem non ſemper experti fuere, evanida ab eruptione Nauſea, Vomitu, Diarrhœa. Quibusdam impetus ferocior vera miliaria alba, vel rubra protruſit, quarto, ſextove die judicata ſimili cum effectu obſervante TISSOT *l. c.* Vulgo Anginam peſſimam Exanthemata (diabroſi nata) præceſſere, in quibusdam comitata fuerunt interdum eryſipelacea, ſcarlatina, puſtuloſa, frequentiſſime cramoſini coloris ac proprii characteris. In aliis nullæ papulæ, ſolus pruritus, deſquammatio vexavit teſte HUXHAM *T. VII. p.* 249. & MARTEAU *T. XI. p.* 149. Summum luis culmen produnt Veſiculæ rodentes pudendorum, natum, Petechiæ, cutis Eſcharæ gangrænoſæ Scabiem mentientes humidiſſimam, qualia adducit STARR *l. c.* Interim, mitiori epidemia, pleroſque adultorum ſine Efflorefcentiis, ſpontaneis, vel arte productis ſudoribus judicatos, ab initio nocivis, debilitantibus, quosdam lyſi curatos; Aſthmate & inquietudine antea mire vexatos, pulſuve celeri debili expertus eſt TISSOT *l. c.*

§. 17.

Clinicum in febre putri, contagioſa, quæ organa vitalibus adeo propingua, velociſſime ſerpente deſtruit gangrænoſa labe, & in mitiori conſtitutione fauſta quævis ulli præſagire velle abſonum foret. Terrent præprimis epidemiæ plures ſimul invadentes. Ita quintam incolarum partem prehendit lues DUPUY *T. XVIII. p.* 501. Ita in aliquibus, circa Lauſanam, pagis, turba tumore noſtro colli enormi periit, in ipſa urbe virgo non niſi ſudoriferis & vino rubro (ſub ſecundo opinor ſtadio) tractata; quarto die poſt largas narium Hæmorrhagias ſuffocata; puella decem menſium, cui Exanthemata ſuppreſſa pectus petebant; juvenis octodecim annorum, in limine exacerbatus, mox levatus, ſudoribus neglectis, ad pulmones rejectis, ſicciſſima cum epidermide trucidatus recenſente TISSOT *l.c.* Ferociſſimam omnium epidemiam STARR *l c. p.* 467. *ſq* delineat, veram conſtitutionem nuncupandam peſtilentialem infantum Anglicam. Præterea genius inflammationis localis, nunquam ad reſolutionem, fere ſemper ad ſuppurationem gangrænoſo ichoroſam, ſinus fodientem MARTEAU *Tom. XI. p.* 148. 152. raro ad Scirrhum RAULLIN *l. c.* tendens peſſima ſpondet. Similis augurii ſunt evacuationes debilitantes adeo frequentes hic, conf. BROKES *l. c. p.* 400. rariores multo, imo nullæ per-

fectæ criſes, uti RAULLIN contigit obſervare *l. c.* narium hæmorrhagia fuſum tabo cruorem ſiſtens; Diarrhœa ichoroſa primas vias excorians; Vomitus inflammati ichore ventriculi; Vermium cohortes cacochyliam augentes RAULLIN, DUPUY, ἄνω καὶ κάτω aufugientes MARTEAU *Tom. IV. p.* 226. *Tom. XI. p.* 151. necis gangrænoſæ in prima culina fidi nuntii; Exanthemata denique ſymptomatica, aliis peſſimis malignis ſolemnia RAULLIN *Tom. IV.* HUXHAM *Tom. VII.* MARTEAU *Tom. XI. p.* 151. & maxime STARR *l. c.* Valde reformidatur febris, cum pulſu parvo, molli, depreſſo, formicante, mitior RAULLIN *Tom. IV. p.* 237. imo nulla facta MARTEAU *T. IV. p.* 226. Symptomata recenſita apud infantes plus minus promte ſeſe manifeſtant, prout cauſa putrida validior tenerius corripit corpuſculum. In moribundis incrementum & ſtatus confunduntur, aſt in hoc ultimo ſemper pereunt. Febris ultra quadrageſimum quintum diem protenſa adhuc jugulans viſa eſt CHOMEL *p.* 40. In ancipiti valde bivio locati mihi videntur præprimis illi, quibus nares, fauces, pulmones, primæ viæ, &c. a quacunque prægreſſa cauſa debiliores ſolito, fomitem, magnetis inſtar, attrahunt. Inde nimius affluxus ad colli glandulas citiſſime ſuffocans viſus BROKES *l. c. p.* 401. & earum expanſio nimis cita funeſta viſa RAULLIN *l. c.* triſtes quoque ad cerebrum & bronchia metaſtaſes HUXHAM *Tom. VII. p.* 251. Agonis prodromi tunc ſunt narium ſtillæ, odor cadaveroſus, faucium ſibilus, pulſus parvus, frequens, concentratus, irregularis, vid. MARTEAU *Tom. IV. p.* 227. Coma, Peripneumonia, pulmonum Vomica rupta HUXHAM *Tom. VII. p.* 251. gangrænoſa Dyſenteria pronuntiante jam COO: *ab hæmorrhagia nigrorum dejectio malum.* Taceo denique ſiniſtram, quam morborum deuteropathicorum farrago §. 9. ac recidivæ, quibus protopathicum malum juxta BROKES *p.* 412. valde expoſitum eſt, ſtabiliunt, prognoſin. Interim tamen funeſtum præſagium juniores maxime ſpectat, ſenibus parcente epidemia, nec niſi notabilis faucium gangræneſcens, ſinusque fodiens pars metu percellit. Uvulam totam, poſt Anginam veram, gangræna conſumtam non lethalem notat pariter *ill.* VAN SWIETEN *Comm. Tom. II. p.* 698. Infantes ſpei propiores ſeptimo die judicandi ſub cruſtis diminutis, deciduis, albicantibus nullas novas, aut ſaltem ſuperficiales, minus largas, ſpiſſas, pulchre rubente ſubſtrata carne, nanciſcuntur. Odor cadaveroſus, deglutiendi difficultas ſenſim cum febre decreſcunt, qualibet licet veſpera adhuc recrudeſcente. Si ulcus membranam pituitariam eroſit, ſuppuraſcit, ac emunctoria muco, ſanguine, & coctiori turgent pure. Ægri tunc cibum capiunt. Uvula diu adhuc flaccida manet. Debilitas tardiſſime ceſſat. Dulci quoque demulcent ſpe Exanthemata cum euphoria, ſudore, & deſquammatione terminata HUXHAM *T. VII. p.* 250. dulciſſima omnium relatæ §. 9. criſes.

§. 18.

Non poteſt non peſſimus morbus, pro variis conſtitutionibus, ac ætate adeo varians, quoad medelam, miris eſſe obnoxius tricis. Clinicis interim per fida obſervata & hic adeo ſplendida affulſit hactenus lux, ut morbum ex aſſe putrem, juxta genium harum febrium, in triplici intueantur periodi ſtadio: invaſionis nimirum, inflammationis, & reſolutionis, in unoquoque indicationum therapeuticarum, vitalis, cauſalis, & denique curatoriæ memores, & id quidem pro vario luis vehementiæ gradu, quo citius, aut tardius correpti vix in tabum diffluit maſſa ſanguinea ægrotantis. Sic pulcherrime comparantur TISSOT & CHOMEL leviores lues cum diriſſimis HUXHAM & STARR peſtibus, inter quas medium tenuere §. 3. citatæ recentium Gallorum epidemiæ, præcipue, ſi ſimul fomes, qua via primordia cœperit, altius inveſtigetur. Ita CHOMEL *l. c. p.* 72. *ſq.* curam infantum ad amuſſim delineaſſe mihi videtur, dum tres præcipuas format indicationes, nimirum progreſſum putredinis prohibere; formatam deſtruere Eſcharam; & viribus vitæ proſpicere. Aſt, cum progreſſum tabi refrænare venæ ſectione & emetico doceat, valde miror eum tria ſtadia minus adæquate diſtinxiſſe, quæ hunc morbum ſub triplici ſchemate ſiſtunt, quorum cuilibet utrumque hoc remedium non æqualiter arridet. Sic Ipecacuanham, Tartarum ſtibiatum, præprimis Oxymel ſquilliticum, ſuadente DE SAUVAGES *l. c. Tom. II. P. I. p.* 490. circa invaſionem malo verſus nares verſo; cruditatibus vero obſeſſis aut ſerum lactis acidulum purgans tamarindinato-tartariſatum cum Manna, vel clyſma laxans cum ASTRUC *l. c. p.* 106. malo ad primas vias deſcendente, porrigerem; inflammationis ſtadio venam tunderem & quidem non niſi ultima neceſſitate, debitiſque cum cautelis; reſolutionis vero ſub indiciis penitus ab utroque abſtinerem, utpote cui ſtadio cardiaca optime quadrant ſimul tabum corrigentia, ut Peruvianus cortex, quem omiſiſſe doleo. Cum morbus quoque acutiſſima terreat putredine, ipſius juſculis pullorum, & vitulinis, acidulis herbis licet maritatis, ſerum lactis cum ſucco citri merito præponerem, nec denegatis gratioribus acidorum fructuum mucaginibus, victum animalem penitus proſcribens. Penetrantiſſima ſiquidem hic curanda venit, ad ipſum principium mucoſum craſſamenti ſanguinis GAUBII *Inſt. Path.* §. 278. pertingens, putredo, quod, ex victu potiſſimum vegetabili reſiduum, longe tardius, quam gelatinoſæ adipoſæve humorum partes, putredinoſam labem ſuſcipere ex ſua natura debet. Recte CHOMEL, formatam Aphtham refrænaturus, cum COO, GALENO, & ARETÆO, cucurbitas ſuadet, & veſicantia ac rubefacientia ab Italis dudum ac Hiſpanis §. 3. pone aures poſita, videatur TAMAYO *de morbo Garotillo Cap. III.* ALAYMUS *l. c. Cap. XIV.* & eos ſequens *ill.* DE SAUVAGES *l. c.*

Tom. II. P. I. p. 491. imo cauteria ad brachia juxta ALAYMUM *l. c.* & ſetacea nuchæ. SEVERINUS *l. c.* fortia hic ſuadet ſudorifera, quæ & recens induſtria in ſpiritu Mindereri, Oxymelle ſimpl. vel præparatis ex Contrayerva, Croco, Myrrha, vel Sale Abſynth. C. C. Citri ſucco ſaturatis DE SAUVAGES *l. c.* ad ſummum evexit culmen, remediis Bezoardico min. & animali CHOMEL *p.* 83. multis paraſangis præferendis. WEDELIUS *l. c.* Serpentariam Virg. Camphoramve inter farraginem remediorum optima habet, etiam a veſicantibus & ſinapiſmis haud alienus. Nec ASTRUC *l. c.* Lohoch album Cod. Paris. cum Tinctura Myrrhæ & Spiritu vini Camph. eſt repudiandum bechicum, urgente Tuſſi, Syrupo Diacodii nuptum. Acu quoque rem mihi tetigiſſe videtur CHOMEL dum Camphora viribus vitæ proſpicere jubet *p.* 86. *ſq.* ut cum Aceto Camph. DE SAUVAGES *l. c.* Utinam vero hic ill. hunc machaonem, HUXHAMUM, &c. ſecutus foret Corticem Peruanum ſimul & tenellis propinans, (quibus ingratam medelam horrentibus clyſmatibus chinatis conſulere docuit ALLEN *Synops. Med. Pract. p.* 14.) aut ſudoribus fœtidis ſucco Citri, acidis miner. vino additis proſpiciens. Topica quod ſpectat, merito *p.* 90. gargariſmata ex ſpiritu Camphor. aqua deſtill fracto illis mineralibus acidis armatis præfert, ut & gratas ex ſuccis Mori, Ribium, Aurantiorum, Citri miſcelas. Nec tamen cum CHOMEL militarem oleum Amygd. Camphoratum propinante, cui mel Camphoratum totus quantus præferrem, relaxationem nimiam reformidans, ut in Camphora ovo ſoluta putrilaginem *p.* 92. Laudo interim cataplasmata Sinapi aculeata, collo apponenda *ib.* Crudeli SEVERINO *l. c. p.* 543. ſcarificationes, imo cauteria actualia ad locum affectum proponenti graphice reſpondit *ill.* VAN SWIETEN *l. c. Tom. I. p.* 697. de Gangræna. *Tom II. p.* 187. & dudum AETIUS *l. c. Lib. II. Serm. IV. Cap.* 46. Cæteroquin Corticem intus datum optime Eſcharam per vires vitæ auctas ſeparaturum omnis clamitabit hic clinicorum ſapientium corona; exſcisſionem affectarum partium cum *ill.* MORANDO repudiabit *Mem. de l'Acad. de Sciences* 1746. *p.* 157. A morbo lac aſinæ per ſeptimanas propinare, ut prorſus eluatur ſanguini communicatus durante morbo mucoſus ichor, nec Hecticam deuteropathicam relinquat, *ill.* ASTRUC *l. c. p.* 112. & BROKES *l. c. p.* 406. ſagacitatis denuo indicium eſt.

§. 19.

Nec inter eos, qui luem qualicunque ætati infenſam curandi dogmata relinquere, cum FOTHERGILL princeps, hoc fuſior HUXHAM *Tom. VII. p.* 321. ſtadia exacte definit, in eo cum omnibus laudatis §. 3. conſpirans, ſed, formata mox triplici indicatione §. 18. progreſſum tabi prohibiturus, ad uſum enematum, ſub invaſione, e Lacte, Saccharo, & Sale

comm.

comm. conflatorum, ventre præcluſo, convolat; aut Rheo, pejori cacochylia, purgat, ſemper tamen a fortioribus evacuantibus, compagem elementarem infirmantibus, abſtinens; Vomitum & Diarrhœam urgentes Decocti Fracaſt. Rhei toſti, Decoctive albi Pharm. Lond. levi doſi compeſcit, ut Brokes *l. c.* Vino Croceo *p.* 402. Nauſeam & Vomitum in limine emetico ex Ipecac. Oxym. ſquill. inſtar Tissoti *l. c.* Brokes *l. c. p.* 401, præcipue in adultis fovet cum euphoria, ita ſemper cardiaca evacuantibus & antiſeptica nubens. Methodus hæc viribus parcens utique præferenda mihi videtur illi Wall, qui Vitriolo albo in infuſo C. B. vomitum ciet, conf. Brokes *l. c. p.* 410. ei Marteau *Tom. XI. p.* 156. qui in limine Tartaro ſtibiato ſtomachum exhaurit; illique Deberge *Tom. XII. p.* 161. qui venæ ſectionibus qualibet tertia hora inſtitutis & apud infantes, potionibus nitroſis, antiphlogiſticis meris in limine datis Tartarum ſubjungit emeticum, morbum, ut inflammatorium boni cruoris maxime curans, ſtadio phlogoſeos pertinaciori & longiori in lue ſua, quam illa Anglorum, ubi reſolutio preſſo fere invaſionem excipit pede, inflammatione vix notatu digna interpolata. Nec Dupuy *Tom. XVIII. p.* 500. a partibus ſto, qui in biliosa continua putri cum Angina noſtra combinata Tartaro ſtibiato vehementer mox utitur, ſubjuncto licet & Sale Epſon. aliisque minorativis. Entia profecto præter neceſſitatem multiplicat Vandermonde *Journ. de Med. Tom. XII. p.* 166. dum ambas epidemias diſpeſcit, Brittanicam febrem gangrænoſam, Gallicam febrem inflammatoriam in Gangrænam degenerantem ſalutans, cum, excepta ſtadiorum diverſa prolongatione, nil eſſentialiter diſcrepantis præ ſe ferant. Nec Dupuy *l. c.* luem pro peculiari ſpecie morbi venditarem, quoniam fomes ex biliosa putrilagine primario deſcendebat, cum in vulgari noſtra aëris intemperies eminenter veniat accuſanda, utrique ſiquidem radicitus eadem reſpondet therapia. Progreſſus tabi revellitur a parte affecta ſapienter veſicantibus ad venas jugulares per Marteau *Tom. XI. p.* 156. quorum ſuppurationem digeſtivis, Tinctura Myrrhæ, Aloës, & Styrace liquida animatis, jamjam in hoc ſtadio promovet. Cæterum minime hic omittendum reor illo præciſe tempore, quo Angina gangrænoſa plures ſimul invadere cœpit, & Dyſenteriam malignam epidemicam obſervaſſe Boucher *Tom. XVII. p.* 328. *Idem* quoque *ib. p.* 327. *ſq. p.* 396. *ſq. p.* 504. *ſq.* Gangrænæ epidemicæ ſiccæ extremitatum, metaſtaſeos febris continuæ putridæ utplurimum, memor eſt, quæ iisdem ſub ſtadiis, ac morbus noſter, eademve cura fuit inſignis, & in qua nulla amputatio locum habuit, niſi linea ſponte circularis orta ſanum ab ægro diſtinxerit. Simile malum in *Mem. de l'Acad. de Sciences* 1710. *Hiſt. p.* 61. jam allatum cerno. Cum lue mea Anginas veras, Exanthemata maligna, Pleuritides epidemicas, intermittentes quoque, vel continuas putridas verminoſas ſtrages ſimul edidiſſe dolet Raullin *l. c.*

§. 20.

§. 20.

Emuncta ſat ſub ſtadio §. 19. prima culina, & ſub ſtadio inflammationis, progreſſum putredinis porro prohibiturus HUXHAM (probe memor phlogoſes in reliquis malignis morbis ita tractandas) ad ſudorifera adæquata, cardiacis maritata, ſecundæ culinæ inflammans virus per diaphoreſin prorſus expellentia ſeſe accingit. Ex hoc fine miſcelam ex Sale Abſynth. Sale volat. C. C. cum ſucco Limonum, & parum Rad. Contrayervæ, Myrrhæ, Crocive, vel Julepum Camphoratum, vel Acetum Camphoratum cum Syrupo Rubi Idei, Ribium, addito, febre forti, parco Nitro, Camphorave commendat. Sub hoc ſtadio MARTEAU *Tom. IV. p.* 225. Nitrum, Camphoramve quoque proponit. Et Nitrum, ſed ſub continua bilioſo anginoſa, purum cum fructu dedit DUPUY *l. c.* Aſt DEBERGE *l c. p.* 163. 165. methodum mere antiphlogiſticam multa nex & in limine ſtrages excepit. Egregius TISSOT *l. c.* absque ſudoribus & efflorescentiis a dolore levatis, ſuperſtite tamen inquieto Aſthmate, ſudoriferis malum levat ex flor. Tiliæ, Sambuci non niſi dato largo theiformi infuſo. Subdolæ huic inflammationi vero reſolvendæ apprime quadrat decantatus ille Mindereri Spiritus, in cujus tamen præparatione acetum prædominare omnino oportet. Sic confectus optime omnium urenti febrium putrium opponitur fervori, vid. WALL apud BROKES *l. c. p.* 412. Non poſſum non hic tangere HUXHAM *Tom. VII. p.* 327. circa crebram exhibitionem alcalium volatilium purorum legitimum timorem, qui cana praxi edoctus monet in morbo, ubi cruor tandem in acerrimum, putrem ſolvitur tabum, omnia pharmaca, quæ, maſſam humorum ſolvendo, acrem ſimul reddunt, merito exulare debere, licet ſanguinem miſſum a putrore præſervent, ne febres ardentes, ac hæmorrhagiæ per diabroſin ſuperveniant, ac fibrarum, vaſorumque ſuccumbat vis vitæ. Bene conſcius HUXHAM ſibi in hoc ſtadio cum inflammatione putris ſanguinis rem eſſe, quæ vires frangentes venæ ſectiones nequaquam, ut blandi ſanguinis permittit phlogoſis, aſſerit aliquos ægros quidem fuiſſe, qui, vena mox tuſa, non male ſeſe habuerunt, imo, qui antiphlogiſtica egebant methodo, aſt ſimul ſubjungit, ſi in ulla putri febre, ſane in tali mucoſa loca infeſtante in genere paulo calidiora reliquis palmam præripere *p.* 327. Ita quoque BOUCHER *l. c. Tom. VIII. p.* 557. Non poſſum idcirco in ſententias plurium Gallorum deſcendere, qui repetitis ſat fortibus venæ ſectionibus hic vires enervant, cum ſola inflammatione, putrilaginis non niſi ſequela, dimicantes, fonti vero mali, tabo ipſi viam ſternunt ad ſui propagationem. Eminent inter eos MARTEAU *l. c. T. IV. p.* 225. DEBERGE *T. XII. p.* 163. BRONGET *l. c. p.* 418. Verum enimvero FOTHERGILL apud BROKES *l. c. p.* 399. repetitas venæ ſectiones nocivas ſemper expertus eſt, imo ſphacelum accelerantes, mitiſ-

ſimo

ſimo morbo in peſſimum verſo, eadem circa mera temperantia & continuata mitiſſima laxantia notans; WALL *ib.* *p.* 408. omnes debilitantes evacuationes, venæ ſectiones, purgantia, nitroſa mera expungit, a laxantibus præciſe abhorrens; ſi jam in ſecundis viis, uti hic, morbi fomes; Helvetorum decus TISSOT *l. c.* venæſectiones & antiphlogiſtica mera malum protrahere docet; aſt, inflammatione vehementer urgente, hanc non repudiat medelam. Adæquatius RAULLIN *l. c. p.* 237. pulſu pleno, celeri, tenſo, cum calore violento, ſanguine denſo, inflammatorio venæ ſectiones reiteratas (ut climati blandiatur, præ Brittannico, ad phlogoſes magis diſponenti) adornat, athmoſphæra vero calido humida, pulſu parvo, molli, formicante, depreſſo a tundenda abſtinens vena, præcipue ſi tenuis, cœruleſcens pellis gelatinæ, molli viridescenti inhæret, cruore livido, raro, molli, ſero turbulento, flavo, rubro, vel viridi, vel tota maſſa florida, diluta, diviſa, mora vix ſerum exſpuente, reſolutionis factæ pathognomonico ſigno, quod ſtatim a prima venæ ſectione utplurimum obſervatur, pulſu tum ilico parvo facto, viribusque proſterni ordientibus. Sententiam hanc a RAULLIN *l. c.* taxatus adoptat MARTEAU *Tom. XI. p.* 154. Sub Diarrhœa & Exanthematum eruptione repetitam reſpuens venæ ſectionem, indicantibus dictis præſentibus, illam adornat expertus DUPUY *Tom. XVIII. p.* 501. Alia res eſt cum febre rubra exanthematica, idiopathica BOUCHER *Tom. VIII. p.* 557. cui valida faucium nubitur absque tumore evidenti inflammatio prodromique gangrænæ, & cui profecto venæ ſectio & antiphlogiſtica melius quadrat methodus. Alia quoque facies in DUPUY *l. c. p.* 505. Angina cum biliosa putri conjuncta, cui utique venæ ſectiones magis arrident conjunctæ cum febre Cauſo bilioſo ſimili, Cephalalgia coronali, Delirio ſtomachico, carotidibus tumentibus, linqua bilioſa, primaque culina inflata. Dandum interim aliquid ſemper climati & diſcrepanti epidemiæ eſt, nec ex tripode, ſub nova conſtitutione, pronuntiet agenda hic ſapiens clinicus.

§. 21.

Formata ſub ſtadio ſecundo Eſchara HUXHAM ſcopo ſecundo §. 18. crebram oris fauciumque expurgationem valdopere commendat. Hoc fine gargarismata ex Ficubus, Roſis rubris, Myrrha & Melle, Vino pomato incoctis, addita Sem. Cydon. mucagine, Syr. Rub. idæi, Tinct. Myrrhæ, & tantillo Spiritus Vitrioli magni habet, digerens, roborans, & ſimul antiſepticum remedium. Eodem ſcopo vapores Aceti cum Flor. Ros. rubr. Chamom. Myrrha & Camphora digeſti per os crebro inhalari quoque jubet, quæ remedia a RAULLIN *traité des maladies occaſ. par les promtes & freq. variat. de l'air p.* 261. primum deſcripto, a MARTEAU deinceps *Tom. XI. p.* 161. BOUCHER *Tom. VIII. p.* 557. DEBERGE *Tom. XII. p.* 161. DUPUY *Tom.*

D XVIII.

XVIII. p. 505. ad ſidera elato ex Sacch. Saturni, Aq. Roſ. Plantag. topico, ob venenatam, vehementer adſtringentem, ac ad Scirrhos folliculorum diſponentem illius vim, multis paraſangis præferrem; MARTEAU tamen ex Syr. Limon. & Oleo Amygd. Camphorato, Spiritu Vini Camph. Eſſ. Myrrhæ, Chinæ haud repudians gargarisma, nec applicationem parci Spiritus Salis Melli Roſ. & Balſ. Perſico maritati per penicillum factam. Gargarisma DUPUY ex aqua hordei mellita, Spiritu Sulphuris, vel Eſſ. Rabelii, Camphora acuata pulchrum quoque antiſepticum eſt; nec non Spiritus Vini Camph. cum Terræ Catechu ptiſana BRONGET *l. c. p.* 418. ut & illud ex Contrayerva, Aceto, Tinctura Myrrhæ, Melle FOTHERGILL *l. c. p.* 406. ac vapor Aceti, Myrrhæ, Mellis, Spiritusque Mind. WALL *l. c. p.* 409. In genere vapores præ gargarismatibus penetrantiores, magis antiſeptici auctoribus ſunt viſi. Scarificationem Eſcharæ, ut nimis crudelem & certiori neci vindicantem, merito explodit MARTEAU *Tom. XI. p.* 159. neſcio tamen cur Tartarum Stibiatum ad ſeparationem violentam illius ſuadeat *ib.* Tumor colli & parotidum, ſymptoma urgens, ſuffocationem minitans, nihilominus, ut criticum, per epiſpaſtica & veſicantia foras ab HUXHAM cietur exoptatiſſimo cum eventu. Cum eo collimat MARTEAU *Tom. IV. p.* 225. ſcarifatæ nuchæ veſicatorium apponens; DUPUY *l. c. p.* 507. veſicantibus hic utens; TISSOT *l. c.* & BRONGET *l. c. p.* 418. Linguæ ariditas limonada minerali compeſcenda eſt juxta MARTEAU *Tom. XI. p.* 160.

§. 22.

Sub ſtadio denique reſolutionis ill. HUXHAM, progreſſum tabi efficacius moraturus & analeptico fine, ab initio §. 20. laudatis pharmacis Tincturam Corticis Chinæ nubit, Cortici in ſubſtantia illam præferens, unde cum decocto hordei calido eruptionem Exanthematum mitem, æqualem, criticam utplurimum eſt expertus, aut ſaltem ſudores criticos, lotiumque coctum ſedimentum ex gryſeo album dejiciens. Pulcherrimum effectum ipſi Elixir Vitrioli cum Tinctura Chinæ edidit ſudoriferum, hauſtum in julapio ex aqua, vino rubro, & Aurantiorum ſucco. Num Brittannorum nectar Pounch, quod gratiſſima ætherea Aurantii Citrive olea, hujusve acidum Spiritus Oryzæ leviori, infuſi Fruticis Thée amplæ doſi nupta ſiſtit, ſcopo cardiaco æque ac ſudorifero imo antiſeptico, hic aliquid valere poſſit? naſutioribus dirimendum relinquo. Corticem Chinæ quoque, Myrrham, acidave laudat merito RAULLIN *Tom. IV. p.* 239. antiſeptico ac cardiaco fine. Pulſu molli, depreſſo, debili decoctum vel Syrupum antiſepticum ex Cort. Chinæ, Rad. Contray. flor. Camom. Melle extollit MARTEAU *T. XI. p.* 162. Infuſum Menthæ aquoſum cum parco vino rubello, Con-

tray.

tray. Aqua alexithæria, &c. FOTHERGILL *l. c. p.* 402. ſolam Chinam WALL *l. c. p.* 408. aut Spiritum Mind. Confectioni cardiacæ, Myrrhæ nuptum *id. ib. p.* 410. ſuadent. Corticis uſus in ſubſtantia reliquis palmam præripiens deprehenditur, ægre tamen digerentibus lene decoctum vel extractum aquoſum ejus melius convenit docente *eodem ib. p.* 411. *Clar.* BOUCHER *Tom. XVII. p.* 412. *ſq.* in gangræna epidemica membrorum hoc tertio ſtadio pariter uſum Corticis demum extollit: ex præmaturo uſu ejus in intermittenti maligna ſphacelus ſiquidem pedis *id. ib. p.* 415. Obſtupeſco legens MARTEAU *Tom. IV.* fœtidiſſimo ſanguinis ſoluti ac diabroſi per nares aufugientis ſtillicidio ſemper adhuc venæ ſectiones oppoſuiſſe, quem graphice refutat conſultus RAULLIN *l. c. p.* 238. 240. qui venæ ſectionem abſolute in hoc ſtadio proſcriptam vult, in quo narrante FOTHERGILL *l. c. p.* 403. TISSOTO, DUPUY *l. c. p.* 503. mira regnat virium proſtratio, cui infuſa Menthæ, Meliſſæ, Salviæ aquoſa, cum vino, &c. melius blandiuntur ac veſicantia juxta FOTHERGILL *l. c.* & forſan anodynus Hoffm. liquor. Recte tumori colli & faucium ſuffocanti veſicantia infra claviculas & cum fructu opponit MARTEAU *T. IV. p.* 227. Tuſſi ſymptomaticæ TISSOT *l. c.* Kermes min. MARTEAU *T. XI. p.* 159. vero Lohoch ex Syr. Altheæ, Oleo Amygd. Aq. Cinam. Camphora objicit. Exanthemata rubra Cortice, Spiritu Mind. & Contrayerva fovet ac expellit WALL *l. c. p.* 410. Flatulentiæ inteſt. cum Iſchuria HUXHAM fomenta ex emollientibus & carminativis e. g. flor. Chamom. aquæ & lacti incoctis, enemata ex Lacte, Sale comm. Saccharo opponit exoptatiſſimo cum ſucceſſu, hisque irritis, laxans ex Rheo, Manna, ſubjuncto lenitivo, ſedulo tamen ab omni purgante, ſignis coctionis præſentibus & cute deſquammari incipiente, abſtinet, utitur potius reſinoſo Chinæ extracto, quod præ gummoſo ventriculum aptius transgredi ait. Meteoriſmo abdominis quoque clyſmata ſimplicia & fomenta mollientia objicit MARTEAU *T. XI. p.* 160. Miror ill. Anglum Vermium catervæ ægros hic adeo torquenti Calomel ſuum oppoſuiſſe, vel Æthiopem min. *l. c. T. VII.* quos Citri acor, vel Chinæ, Gentianæ, ac Myrrhæ amaror adæquatius necaret. Ita ſentit RAULLIN *T. IV. p.* 236. & antiſepticum vermifugum ex decocto Chinæ camphorato compoſuit MARTEAU *T. IV. p.* 226. præeunte in ſimili epidemia RAMAZZINI *l. c.* 1689. *Ill.* WALL Diarrhœam urgentem Cortici & Spiritui Mind. addita Caſcarilla, vel Decocto albo, &c. debellat *l. c. p.* 410.

§. 23.

Subacto morbo HUXHAM, ad appetitum & vires reſtaurandas, in emungendis probe primis viis omnem adhibere ſolertiam jubet, ne ſimul febris lenta pertinax remaneat cum Nauſea, Flatulentia, & Obſtructione

parotidum maxillariumve conjuncta. Has tamen indurationes rebelles repetitæ Calomel parcæ doſi, imo frictioni mercuriali pulchre cedere ſubjungit. Scirrhos glandularum reſiduos affatim hauſtis ex ligno Saſſafras, Rad. Sarſap. Bruſci, Rubiæ tinct. Herb. Fumar. Scolop. ptiſanis; nec non Tartari chalyb. parca indies doſi emollit RAULLIN *l. c.* Ita, continuato, coronidis loco, per tempus Corticis uſu; nulla amplius incarceratur cacochylia, cunctarum redintegratur actionum priſtinus vigor. WALL quoque *l. c. p.* 412. tunc temporis Corticis uſui crebrum interpolat ex Rheo purgans, robur tandem fibris Aquis martiatis cum Elixir Vitriolato addens, ut omnis recidivæ prohibeatur metus. Vox naſuta emollientia ex Gummi Arab. in aqua ſoluto, vel Oleo Amygd. dulcium, Mucil. Altheæ, vitell. ovi expoſcit, cum balneis vaporis per os hauſtis, experiunte DEBERGE *Tom. XII. p.* 162. Summus epidemiæ gradus vulgo hectico calore, ſudoribus nocturnis, Apoſitia, virium ſenſuumque proſtratione excipitur, quæ mala tamen aſinino lacti; Chinæ decocto, ac Elixir Vitrioli utplurimum cedunt, notante FOTHERGILL *p.* 406.

§. 24.

Ingenuus hic Brittannus *p.* 401. ægro ſemper lectulum commendat mitiſſimo quoque malo, neglecta enim hac cautela, Diarrhœa, evanidus cutis rubor, morbi protractio, cui auræ tepor ſemper adeo blanditur, timenda eſt. Morbo, ubi ipſe craſſamenti ſanguinis mucus in tabum ſolvitur, animalem jungere victum oleum igni addere eſſet. Quodſi vero ventriculi vires fractæ juſcula exigunt, ſint ex vitulo, pullo hordeo repleto, cum Lujula, Naſturtio aq. &c. cocta. Bene DUPUY in bilioſo anginoſa putri inflammatione poſcam cum Nitro hordeatam, vel limonadam proponit. Nec ſerum lactis cum Syr. Viol. pro potu vituperandum cenſeo. Sub tertio ſtadio parcum vinum cum infuſo Menthæ, Meliſſæ, Salviæ, decoctum Hordei, panis, Sago, imo, fractis vehementer viribus, merum permittit FOTHERGILL *p.* 403. Incauti nimis cito frigori ſeſe mancipantes recidivas, Aſthmata, tumores abdominis, vel aliarum partium, Leucophlegmatiam, Debilitatem, Nauſeam, Eruptiones pone aures, Tuſſes, Raucedines incurrunt teſte TISSOT *l. c.* morbus enim recidivis valde obnoxius eſt, præcipue ſi ægri, eo ſublato, alias putres experiuntur febres.

Corrigenda.

Pag. 5. lin. 14. lege SERANE *Pater in Act. Societ. Monſp.* citante *ill.* DE SAUVAGES *l. c. T. II. P. I. p.* 490.
- - 7. - 17. lege *ill.* DE SAUVAGES *l. c. Tom. II. P. I. p.* 487.